

محصولات ارگانیک ضرورتی برای امنیت غذایی

مسلم سواری

استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان
Savari@ramin.ac.ir

چکیده

محصولات ارگانیک محصولاتی هستند که تمام مراحل تولید آن‌ها با مواد طبیعی مانند کمپوست گیاهی تقویت و رشد داده می‌شوند و در تولید فرآورده‌های کشاورزی و حتی دامی به هیچ وجه از روش‌های معمول برای کوددهی، کنترل آفات و حتی شیوه‌های رایج مقابله با انواع بیماری‌های دامی استفاده نمی‌شود. بنابراین تولید محصولات ارگانیک که طعم و ارزش غذایی بهتری نسبت به محصولات معمولی دارند حائز اهمیت زیادی است و می‌توان این محصولات را در الگو و سبد غذایی اکثر مردم جای داد و ایمنی و سلامت جامعه را تضمین کرد. در این زمینه نتایج گویای این است که ارزش غذایی مهم‌ترین عامل گرایش مصرف‌کنندگان برای خرید و مصرف این محصولات می‌باشد لذا در این زمینه نیاز است آگاهی و آموزش مناسب به جوامع فاقد آگاهی تغذیه‌ای داده شود تا افراد به اهمیت این محصولات پی ببرند و سبد غذایی مناسبی خریداری کنند در این راستا این پژوهش با رویکرد کتابخانه‌ای و اسنادی به بررسی و اهمیت محصولات ارگانیک در امنیت غذایی پرداخته است و در نهایت پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت ارائه می‌نماید.

کلید واژه: محصولات ارگانیک، نظام بهره‌برداری، سلامت غذایی، امنیت غذایی، امنیت معیشت

۱-مقدمه

در آغاز قرن بیست و یکم جهان شاهد علایمی از نگرانی‌های شدید در رابطه با مجموعه سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی بوده است. جمعیت جهان در سال ۲۰۰۰ میلادی ۶ میلیارد نفر بوده است. در حالی که این میزان در سال ۱۹۸۰ به ۴/۴ میلیارد نفر رسیده است و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۵ جمعیت جهان به ۸ میلیارد نفر برسد (عبادی و مجنونیان، ۱۳۸۷). کشاورزی پایدار پیش از آن که ریشه در کشاورزی داشته باشد، برخاسته از یک مکتب فلسفی و فکری است (بیائو و همکاران، ۲۰۰۳). به اعتقاد مکررا و همکاران (۱۹۹۰): «کشاورزی پایدار یک فلسفه و سامانه کشاورزی است. کشاورزی پایدار ریشه در ارزش‌هایی دارد که بیانگر آگاهی نوینی از واقعیت‌های بوم‌شناختی و اجتماعی و توانایی انسان‌ها در انجام کارآمد عملیات کشاورزی است». پیدایش کشاورزی ارگانیک (زیستی) در واقع برای برطرف کردن مشکلات جدی زیست محیطی، سلامت و ایمنی محصولات سامانه‌های رایج کشاورزی بوده است. در متون به «طبیعی» بودن کشاورزی ارگانیک بیش از حد تاکید می‌شود و از آن در مقابل ماهیت «غیر طبیعی» کشاورزی رایج یاد می‌شود. اشاره به غیرطبیعی بودن کشاورزی رایج با مثال‌های ساده‌ای همچون: کاربرد نهاده‌های صنعتی غیرآلی، استفاده از مواد و موجودات دست‌ورزی شده ژنتیکی، تولید گیاه در سامانه آب کشت تشریح می‌شود. به نوعی می‌توان کشاورزی ارگانیک را اعتراضی به دخالت‌های بی‌حد انسان در طبیعت عنوان کرد، با وجود این که به اعتقاد برخی پژوهشگران، اعتراض به موجودات دست‌ورزی شده ژنتیکی، بیش از آنچه ناشی از نگرانی‌های معترضان نسبت به سلامت خود یا محیط زیست باشد، اعتراض به نفس دخالت در طبیعت است (ورهوگ و همکاران، ۲۰۰۳). لذا، امروزه جهان با مشکل بزرگی به نام رشد جمعیت مواجه است که یکی از پیامدهای آن کمبود غذا می‌باشد و تامین غذای این جمعیت رو به رشد به بخش کشاورزی مربوط می‌شود. افزایش جمعیت سبب شده است تا کودهای شیمیایی، سموم دفع آفات نباتی، فرآورده‌های هورمونی و سایر عوامل خطرناک برای محیط زیست به صورت کنترل نشده و بی‌رویه به بخش کشاورزی وارد شوند تا این بخش بتواند به تقاضای رو به رشد مواد غذایی پاسخ دهد. اما این افزایش تولید با مشکلات زیست محیطی متعددی مانند آلودگی منابع آب و خاک، بروز آفات و بیماری‌های جدید گیاهی و همچنین، مشکلاتی برای انسان‌ها مانند بروز سوء تغذیه و بیماری‌های مختلف در اثر کاهش کیفیت مواد غذایی همراه بوده است (کیانی و لیاقت، ۱۳۸۶). برطبق برآوردهای سازمان جهانی بهداشت سالیانه دست کم سه میلیون